

ЗВІТ
про результати проходження виробничої педагогічної
практики з української мови та літератури у ЗЗСО
студентів 4 курсу факультету іноземної та слов'янської філології
спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література)
в 2022-2023 н.р.

У системі професійної підготовки вчителя української мови і літератури виробнича педагогічна практика є особливою формою навчального процесу. Вона є завершальним етапом вивчення курсу «Методика навчання української мови», який має забезпечити послідовне системне формування професійно значущих умінь і навичок студентів-філологів, і важливим ланцюжком між теоретичним навчанням майбутніх учителів та їх практичною роботою безпосередньо у школі.

Відповідно до „Положення про проведення практики студентів Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка”, згідно з наскрізною програмою педагогічної практики, розробленою та схваленою на кафедрі української мови і літератури, з **1 лютого по 24 березня 2023 року** 14 студентів 4 курсу проходили виробничу педагогічну практику з української мови та літератури за ОКР «бакалавр» у закладах загальної середньої освіти.

У межах міста Суми практику проходило 5 студентів. Базами практики стали Сумський ЗЗСО №21 Сумської міської ради, КЗСОР «Сумська обласна гімназія-інтернат для талановитих та творчо обдарованих дітей», КУ Сумська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №18 Сумської міської ради, КУ Сумська гімназія №1 м.Суми.

Ці навчальні заклади мають гарну методично-технічну базу, що полегшило умови для успішного проходження практики. Учителі шкіл мають великий педагогічний досвід та високий методичний рівень.

За межами міста Суми практику проходило 9 студентів. Як правило, база практики визначалася місцем проживання чи перебування студента. Студенти *Провозьон Софія та Літвінова Єлизавета* вже працюють у школі, тому базами практики стало місце роботи, а це Підліснівський ліцей Степанівської селищної ради Сумського району Сумської області та Миколаївський ліцей Миколаївської сільської ради Сумського району Сумської області відповідно.

Студенти подали на розгляд кафедри заяву на проходження практики та відношення з базового закладу, в якому адміністрація бази практики гарантувала створення необхідних умов для виконання студентом програми практики.

Зауважимо, що у зв'язку з дією воєнного стану школи працюються у різних форматах навчання: дистанційний, очний або змішаний.

Педагогічні колективи зустріли студентів-практикантів доброзичливо, рекомендували найкращі класи, дали поради щодо особливостей шкільного устрою в умовах воєнного стану, висвітлили основні напрями педагогічної

роботи вчителів української мови й літератури, які мають великий педагогічний стаж, високу фахову та методичну підготовку.

Учителями-предметниками шкіл та представниками адміністрацій належним чином надавалася методична допомога, а також консультації, поради.

Виробнича педагогічна практика з української мови та літератури є логічним продовженням навчальних практик на попередніх курсах та завершальним етапом професійно-педагогічної підготовки вчителя. Навчальні практики на другому та третьому курсах є свого роду адаптаційними з огляду на перспективу створення умов з метою оволодіння основними педагогічними вміннями та навичками, тому є необхідними для осмислення майбутньої професії.

Метою виробничої педагогічної практики студентів-філологів є оволодіння студентами сучасними принципами, методами, засобами навчання української мови і літератури, формування в них на базі психолого-педагогічних і фахових знань професійних умінь і навичок для здійснення навчально-виховного процесу з української мови і літератури в закладах загальної середньої освіти на засадах академічної доброчесності, а також набуття первинних навичок професійної діяльності та вироблення умінь самостійно вирішувати типові професійні завдання, застосовувати і продукувати нові знання для вирішення проблемних педагогічних завдань в галузі навчання української мови і літератури у базовій (середній) школі.

Для належного проходження виробничої педагогічної практики кафедрою української мови і літератури було створено необхідні для цього умови:

1. Здійснено заздалегідь та схвалено на засіданнях кафедри української мови і літератури розподіл студентів 4 курсу на практику.
2. Методистами з фаху були доведені всі необхідні настанови щодо мети і завдань практики.
3. Проведена настановна конференція (**31 січня 2023 р.**), яка окреслила програму діяльності студентів та запрограмувала всі її основні аспекти і стратегічне спрямування.
4. З боку методистів кафедри надавалася необхідна методична допомога, здійснювався постійний контроль за станом проходження студентами практики.
5. Навчально-методичне забезпечення педагогічної практики на кафедрі складає: Положення про проведення практики у СумДПУ імені А.С.Макаренка, наскрізна програма практики, робоча програма з педагогічної практики.

Належним чином пройшла практику більша частина студентів. Адміністрація та вчителі шкіл відзначають сумлінність, дисциплінованість, підготовленість студентів-філологів. Старанністю, добросовісним ставленням до своїх обов'язків виділились *Провозьон Софія, Літвінова Єлизавета, Княгницька Катерина, Коцаревська Дар'я, Деркач Софія, Бережний Назар*.

Упродовж практики студенти ділилися враженнями про перебіг

практики у соціальних мережах.

Аналіз звітної документації дозволяє зробити висновок, що структура уроків більшості студентів включає всі необхідні елементи, інформаційно-методичну картку їх уроків складають тема, мета, тип уроку, методи навчання, форми роботи, забезпечення тощо. Матеріали оригінальні, з творчим підходом, відчувається зацікавленість справою. До більшості уроків студенти-практиканти подають мультимедійну презентацію, що викликає інтерес та заохочення в учнів на уроці. Розлогі та самостійні звіти знаходимо у звітній документації більшості студентів.

У більшості студентів сформовані уміння застосовувати методи й прийоми залежно від вікових особливостей та розумових здібностей учнів, змісту навчального матеріалу. Як зазначають студенти у своїх звітах, найцікавішими для учнів виявилися творчі завдання з використанням інноваційних технологій – метод кейсу, «Мозковий штурм», метод ажурної пилки, «Залиште за мною останнє слово», Снігова лавина», «Асоціативний куш», «Мікрофон», усне мовлення з художнім домислом, написання синквейнів, колективне створення «дерева знань».

Студенти використовували інноваційні форми навчання (роботу в парах, групові форми роботи), різноманітні види наочності, проводили евристичні бесіди застосовували технічні засоби. Для того, щоб навчити учнів самостійно оволодівати знаннями, застосовувались індивідуальні завдання, які ставились як перед усім класом, так і перед організованими групами. Це дозволило максимально активізувати увагу учнів до предмету і викликати в них зацікавленість у його вивченні. Також використовувались різні види наочності: портрети письменників, картини, додатковий матеріал, таблиці, схеми.

Відрядно, що студенти, проаналізувавши практику, можуть констатувати про свою еволюцію від пробних уроків адаптаційного періоду до відкритих занять, на яких демонстрували витримку, педагогічний такт, уміння методично правильно виробляти в учнів навички працювати з текстом художнього твору. Більшість студентів змогли завоювати авторитет та прихильність учнів, їхня практика відзначається творчим пошуком, умінням зацікавити предметом, прагненням використовувати інноваційні технології тощо.

З-поміж основних завдань педагогічної практики є позакласна робота з предмета. Досить цікаво та оригінально у кожному навчальному закладі були проведені свята та заходи: мовно-літературні вікторини, квести, ігри та вечори до Дня рідної мови, до Всесвітнього дня письменника та вшанування пам'яті Т.Г. Шевченка тощо. Студенти-практиканти провели різноманітні виховні заходи та профорієнтаційні заходи з учнями 9-11 класів, де в цікавій формі (екскурсії, інформаційні бесіди) студенти подали матеріал про Сумський державний педагогічний університет, спеціальності та освітні програми.

Як засвідчує звітна документація студентів-практикантів, виробнича педагогічна практика дала можливість:

1. Осмислити пріоритетні проблеми методики викладання української мови і літератури в навчальних закладах різного типу на сучасному етапі розвитку української школи.
2. Проаналізувати стан мовно-літературної освіти в цілому.
3. Виявити труднощі, слабкі місця в підготовці до уроку, до проведення позакласної роботи з мови і літератури.
4. Переконатися в тому, що формування професійних умінь і навичок переконливо зростає за умови активного взаємовідвідування студентами уроків, що було важливою вимогою програми проходження практики, сумлінного ставлення студента до обов'язків учителя та класного керівника, творчого підходу до проблеми методичного забезпечення уроку мови і літератури та систематичного самоаналізу проведених уроків.
5. Визначити рівень готовності виконувати професійні обов'язки, відчувати важливість і відповідальність вчительської професії, її місце в українському соціумі.

Беручи до уваги звіти групових методистів, студентів-практикантів, враження адміністрації навчальних закладів, вивчивши матеріали звітної документації студентів, слід відзначити:

1. Більшість студентів сумлінно поставилися до виконання обов'язків вчителя української мови та літератури, проявили дисциплінованість, розуміння тих завдань, що потрібно було виконати. Більшість студентів володіє високим та достатнім рівнем професійно- методичних умінь та навичок, про що передусім свідчать розроблені конспекти уроків , мультимедійні презентації. Конспекти відповідають вимогам щодо структури, типології уроків, засвідчують використання.
2. Більшість студентів творчо підійшли до викладання мови і літератури в школі, використовуючи раціональні форми і методи проведення уроків, поповнивши власну методичну скарбницю кращими здобутками вчителів-практиків регіону.
3. Програма виробничої практики виконана всіма студентами. Після її завершення всі студенти продовжили заняття відповідно до графіка навчального процесу Інституту філології.

Підсумкова онлайн-конференція з виробничої педагогічної практики відбулася **28 березня 2023 року** на платформі ZOOM.

Мета підсумкової конференції – проаналізувати й узагальнити результати виробничої практики, визначити успіхи та наголосити на недоліках у її підготовці та проведенні.

З самого початку онлайн-спілкування мимоволі перетворило на калейдоскоп теплих спогадів майбутніх учителів про незабутній досвід роботи з дітьми різного віку.

Усі студенти-філологи продемонстрували високий рівень підготовки до виконання ними професійних обов'язків учителя української мови та літератури, достатній рівень набутих умінь і навичок застосовувати в педагогічній діяльності інноваційні технології, активні форми навчання з

метою реалізувати завдання мовно-літературної освіти. Виступи студентів засвідчили, що дистанційне навчання – це не перешкода, а простір для творчості та нових можливостей.

Підтвердженням усього зазначеного вище є слова самих студентів-практикантів.

Провозьон Софія:

*«В буденних негараздах вижить мушу,
Тому знайшла в житті два рятівних крила,
Які зігріють серце і розрадять душу, –
Це вчительська справа й гітарна струна»*

Держак Катерина: *«Практика – це перехідний період від студента до учителя, під час якої ми формуємо свою вчительську особистість зі своїми особистостями та індивідуальними рисами»*

Грицай Єлизавета: *«Найголовніше правило – вчителювання має йти від серця та з серцем, адже лише так можливо віднайти той ключик до дитячих сердець»*

Авласцова Аліна: *«Необхідно працювати над собою, як особистістю. Бути оптимістом. Ніколи не виносити свої проблеми і поганий настрій в клас. Діти завжди відчують енергію, з якою прийшов вчитель»*

Княгницька Катерина: *«Треба будувати урок так, щоб було цікаво самому собі. Зараз важко зосередити учнів на навчанні, вивченні нових тем. Тому необхідно підходити до створення уроку креативно, творчо, неординарно. Коли урок буде справді різнобарвним, саме тоді учні отримають задоволення від навчального процесу»*

Близнюк Тетяна: *«Педагогічна практика – це крок у впевненість! Завдяки цій практиці студенту у майбутньому краще буде адаптуватися в школі та виховати в собі відповідальність»*

Літвінова Єлизавета: *«Кожен учень – це унікальна й неповторна особистість, а тому в кожного з них свій темп розвитку і це абсолютно нормально»*

Бережний Назар: *«Педагогічна практика стала для мене прекрасною можливістю перевірити свої знання та набути досвіду у педагогічній діяльності. Я мав змогу втілити свої ідеї у життя, відкрити для себе нові можливості та дізнатись більше про професію, якою мрію займатись».*

Розлогі доповіді, мультимедійні презентації, відеорепортажі з виробничих баз практики, фотоматеріали додали особливого колориту звітній конференції та засвідчили творчий підхід філологів до проведення такого типу заходів.

Враховуючи багатогранність виробничої практики, вважаємо, що педагогічна практика з української мови та літератури була проведена на належному організаційному та високому науково-методичному рівнях, мала вирішальний вплив і пріоритетне значення на подальше зростання студента-філолога, на його професійне становлення. І свідченням цього можуть слугувати слова Коцаревської Дар'ї, яка, підбиваючи підсумки практики, відверто зазначила: *«Я зрозуміла, що маю ще багато чому навчитися. Виробнича педагогічна практика наблизила мене до реальної праці вчителя. Вона нелегка, містка, багатогранна, але має величну мету – вкласти в розуми й душі дітей найкраще, найкрасивіше, найблагодійніше».*

Зведена таблиця результатів практики:

Група	Кількість студентів	«А»	«В»	«С»	«Д»	«Е»	«FХ»	Успішність	Якість
241	14	9	1	4				100%	100%

Відповідальний методист
з педагогічної практики

доц. Н.В. Громова